

© Editura EIKON

București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1
cod poștal 014605, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul
Național al Cercetării Științifice din
Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP este disponibilă la
Biblioteca Națională a României

ISBN: 978-606-49-0183-5

Copertă: René Magritte, *Le Banquet*, 1955

Tehnoredactare: Susan Valerian

Editor: Valentin Ajder

Andreea Nanu

Custodele

roman

Prefață de
Christian Crăciun

E I K O N

București, 2019

Eu sunt custodele. Scrie pe ecusonul pe care mi-l agăț, în fiecare dimineață, de reverul obosit al hainei. Obosit. Dimineață. O pată minusculă de cafea, credeam c-am șters-o, ce neplăcut... Diminețile sunt mai târzii și mai scurte acum. Acum. E prea puțină lumină dar se pare că obiectelor vechi le place așa. *No flash, kill the lights please*. Ce expresie, cum adică? Lumina nu poate fi ucisă, doar alungată pentru un timp. Mă așez la locul meu obișnuit. Un scaun din lemn, nou, dar care imită destul de bine jilțurile vechi în stil italian. Pot să văd treptele de la intrare și ușa lăsată întredeschisă... A plouat. Umezeala face să vibreze pașii trecătorilor pe pavimentul sticlos. Strada e mai degrabă una pietonală, cu toate că mașinile se încâpățânează să treacă pe oriunde găsesc un loc liber. Tulbură liniștea. Tăcerea. De ce tac atât de prost? Sunt custode de zece ani, chiar azi se împlinește o cifră rotundă. Rotundă. Mă simt neîmplinit, deși Magda îmi spune că *m-am cam împlinit*, fără să dezvolt o afinitate

cu ideea de perfecțiune. Am început munca de custode la treizeci de ani, acum am patruzeci. Se spune că perioada dintre treizeci și patruzeci de ani e cea mai zgomotoasă în viața unui bărbat. Atunci le încearcă pe toate. Își încheie studiile, se mută undeva cu chirie, poate chiar *cu cineva* dacă are noroc. N-a fost cazul meu. Oricum ar fi, descoperi peste noapte că ai toată libertatea din lume, ai timp să faci ce vrei, sau și mai înspăimântător, poți să faci ce vrei cu această dimensiune imaterială pe care o numim viață. Trebuie să te decizi repede, altfel, dacă te simte slab, timpul începe să te joace pe degete, să facă ce vrea din tine. *Cum a reacționat familia mea?*

— Vă rog, nu atingeți exponatele.

... A sunat cam așa: *ce meserie mai e și asta, din ce-o să trăiești?* Întrebarea lor venea după un șir de alte nedumeriri pe care tot eu le provocasem. Am fost student la arte, m-a atras grafica. După încheierea studiilor, am vrut să devin creator de publicitate. Se câștigă bine din asta și ai ocazia să călătorești mult. Începusem bineșor, semnând un contract cu o firmă de echipamente pentru sunet. E uimitor câtă tehnologie a adunat în jur ceva atât de imaterial, ca sunetul. M-am documentat ca să găsesc cele mai sugestive imagini pentru proteze auditive. Am petrecut chiar o săptămână într-un centru pentru surzi.

M-am îndrăgostit acolo de o fată de la care am învățat să spun câte ceva doar prin gesturi. N-a durat fiindcă mi-am dat seama că nu atât ea mă atrăgea, cât tăcerea ei. E adevărat ce se spune, că atunci când un simț e afectat, celelalte se amplifică pentru a compensa deficiența. Omul e o ființă adaptabilă. Adaptabilitatea asta e o lamă cu două tăișuri. Ori îl face pe om foarte comod, dat fiind că organismul găsește o cale de a se conforma în raport cu mediul în care trăiește. Ori îl face curios, motivându-l să exploreze ce ține ascuns în sine, să încerce lucruri noi. În vara aceea am descoperit tăcerea, magia ei. Și puterea de sugestie a imaginii, mai ales când nu e concurată de sunet. Mi-a influențat alegerea pe care aveam să o iau un an mai târziu.

*

A ieșit soarele, puțin, atât cât să-mi amintească de ziua de azi, care trece. Castanii își leagănă crengile negre în aerul amărui. Miroase a fum, vecinii ard un morman de frunze uscate. Sunt bătrâni și greblează împreună peluza din fața casei. De ani de zile. Adună alte frunze uscate în timp ce focul le mistuie pe cele de dinainte. Se odihnesc pe băncuță, își beau ceaiul urmărind limbile focului. Probabil că au făcut asta o viață întreagă. Sau dimpotrivă, poate s-au descoperit mai târziu iar acum senzația de familiaritate care

se desprinde din imaginea lor îmi evocă un peisaj mai vechi, pe care nu l-am vizitat de mult. Oare de ce, ea mi-a spus încă de atunci că mă așteaptă, să-i dau răspunsul la ghicitoarea pe care o inventase special pentru mine. O să vă povestesc și despre acel peisaj, doar că acum trebuie să mă întrerup, am vizitatori. Cine poate să fie la ora asta, când lumea e la muncă? Și mai ales într-o dimineată morocănoasă de noiembrie... Aud pași, două seturi de amprente sonore, distincte. Primul calcă greu, așezat, urmat de tropote mici, ca un ropot. Încerc să-mi imaginez cine-ar putea fi, în timp ce mă ridic și merg să-i întâmpin. Totul începe în imaginație. Acolo și moare totul, cu excepția lucrurilor care coboară în inimă și devin parte din noi. Începem să credem în ele. Ne îndrăgostim. Un bunic nu nepotul. Cumpără bilete. Îi întreb dacă doresc și ghidaj, le tai un tichet special și pentru asta. Trebuie să întreb. Vizitatorii se împart în două categorii, cei care vor să se plimbe în liniște, să descopere singuri locul, atât cât le permite privirea și imaginația. Apoi sunt cei care vor să se informeze, să facă, cum se spune, o vizită educativă. Respir adânc și îmi încep povestea. E uimitor cum, chiar și după atâta timp, am emoții. Mă gândesc că trebuie să readuc la viață un univers impalpabil, amintirea unor oameni care s-au stins demult. Nu am la dispoziție decât o casă în care s-au păstrat câteva

obiecte de mobilier, tablouri, vitrine cu scrisori și obiecte personale. Și vocea mea, care-și începe recviemul pentru lumea de ieri.

— Povestea familiei Vineș începe la 1870...

... Zilele mele sunt, dacă mă gândesc bine, un soi de povești în ramă. Simt cum după primele minute mă estompez ca personaj, din mine rămâne numai o voce. Copilul ascultă atent, mă examinează de parcă ar vrea să se convingă că tot ce spun e adevărat. Copiilor nu le place când inventezi, vor ca poveștile pe care le spui să fie autentice. Poate fiindcă au nevoie să creadă, mai mult decât atunci când cresc. Credința e, în copilărie, un instinct la fel de puternic ca supraviețuirea. Băiețelul își scoate șapca și o mototolește în mâini. Își desprinde ochii de pe ecusonul meu pe care scrie „custode” – e posibil ca pentru el cuvântul să nu însemne nimic! – și examinează de aproape obiectele personale ale doctorului Victor Vineș.

*

Într-o zi – să tot fie vreo zece ani de atunci – am avut întâlnire cu un client la Lisabona. Nu mai fusesem niciodată în Portugalia. Singura imagine pe care o aveam despre acea țară exotică era din însemnările lui Pessoa: tristă și cam taciturnă, mereu asaltată de furtunile care vin dinspre ocean.

Am primit instrucțiunile și itinerarul călătoriei – una de afaceri, bineînțeles – patronul aștepta să mă întorc cu contractul semnat. Am plecat la drum a doua zi, fixat pe acest gând. Gândul mă țintuia în rama acelei zile de noiembrie de parcă aș fi fost un tablou. Unul destul de mediocru. Da, aș fi făcut orice ca domnul Arturo Rivera să devină clientul firmei noastre. Ar fi însemnat pentru mine un salt în carieră și o sporire substanțială a veniturilor. Douăzeci și patru de ore la Lisabona, în orașul lui Pessoa. Am zburat fără incidente, cursa a durat vreo trei ore. Domnul Rivera nu e un client oarecare, e un om bogat, aristocrat din faimosul cartier Baixa. A trimis șoferul lui personal la aeroport, ca să mă ducă la hotel. Firma lui se ocupase de tot, mă simțeam ca un rege. Un rege ajuns foarte devreme într-o țară străină. Hotel Fado. Am coborât, intimidat de fațada somptuoasă în stil neoclasic, ținând strâns mânerul valizei. Șoferul avea să revină peste câteva ceasuri, să mă ducă la ora stabilită la reședința domnului Rivera. Mi-a dăruit o hartă a orașului. I-am mulțumit, după care am urcat în cameră. Ferestrele înalte dădeau spre ocean. Auzeam vuietul valurilor, amestecat cu ecoul din Beco do Espirito Santo. Un aer cald, îmbibat cu parfum de eucalipt, sălta perdelele de muselină din care începuseră să picure petale roșii pe podea, până la picioarele patului pe care-mi întinsesem

planșele. Ajunsesem odată cu răsăritul. Am ieșit în balcon, respirând aerul sărat și umed. Un pâlce de nori capricioși colorau în liliachiu capătul cerului dinspre Rua dos Remedios, de parcă n-ar fi voit ca soarele să se nască în dimineața aceea de noiembrie. Poate n-ar fi avut pentru cine. Eram în afara sezonului turistic. Puțini trecători la ora aceea și câteva ciori de pripas, care mă sfidau cu viețile lor neobișnuit de lungi. La fel de nesfârșite erau și valurile oceanului care se prăbușeau zgomotos unele într-altele, renăscând cu aceeași vigoare, iar și iar. Toamna târzie le dădea mai multă impetuozitate. Mi-am pus materialele în ordine, am derulat în minte scenariul prezentării. Da, aveam toate argumentele ca să-l conving, fără îndoială ar fi semnat contractul cu firma noastră. O firmă cu capital modest deocamdată, dar cu viziune. Băiete, trebuie să crezi în tine. Să cred în mine? M-am apropiat de oglinda agățată deasupra unui gheridon cu ziarul de dimineață. Mi-a venit să râd. Exersasem tot drumul o expresie serioasă care acum nu mă prindea deloc. Putem mima orice, mai puțin credința. Apoi, vorba lui Chesterton, cu cât crezi mai mult și mai exagerat în tine, cu atât ajungi mai repede la azil.

M-am întins în patul imens, cu ochii închiși. Simțeam cum mi se preling pe pleoapele ostentive petale roșii de răsărit, sau ce mai rămăsese din el. Ar fi păcat să-l las să se irosească cu totul,

mi-am spus, la urma urmelor cât de des mi se oferea ocazia să văd Lisabona? Am lăsat cheia la recepție și am coborât în Rua dos Remedios. De ce i se spune așa? Întotdeauna m-au făcut curios numele străzilor necunoscute. Îl citisem pe Platon în adolescență și credeam, ca și el, că numele poartă în ele esența lucrurilor. Așadar, ce era cu strada aceea? Am aflat dintr-un pliant pe care mi l-a pus la dispoziție cu multă amabilitate o româncă angajată la recepția hotelului. Se pare că în evul mediu o apariție misterioasă fusese urmată de vindecări și convertiri. Un om recunoscător ridicase chiar o bisericuță în apropiere de locul epifaniilor, închinată Duhului Sfânt. Întotdeauna m-a atras ideea că Duhul Sfânt suflă unde vrea, m-am întrebat ce-l face să se așeze într-un loc mai degrabă decât în altul. Bunica mea n-a știut să-mi răspundă atunci când am întrebat-o, cu mai mulți ani în urmă decât îmi pot aminti. Poate o va face chiar vântul sărat și aspru. Am coborât pe Rua dos Remedios, apoi pe Cais Lingueta, până la pontonul înălțat de-a lungul țărmului. Vedeam oceanul pentru prima oară. Imensitatea, într-o imagine atât de simplă, devine parcă mai înfricoșătoare. Și trebuie să adaug, fermecătoare. Norii coborâseră foarte aproape de apă, unindu-se cu ea. Norii albi și crestele de spumă ale valurilor, înăsprite de vântul rece. Plaja își pierdea treptat nuanțele de obscuritate liliachie, devenind tot

mai albă pe măsură ce soarele se înălța, drept ca un scut, făcând să strălucească cupola bisericii Capela de Nossa Senhora dos Remédios. Am încercuit cu privirea peisajul care ieșea din teaca dimineții înnorate. Lumina creștea și odată cu ea se schimbau nuanțele oceanului. Atâta albastru, de la senin până la ultramarin. Furtuna din timpul nopții acoperise țărmul cu alge. Vedeam de pe ponton fâșia îngustă de plajă cu pietre și bolovani, mai mici sau mari cât lespezile. Câțiva pescari își aruncau mrejele în locuri știute numai de ei. Mai departe spre port se vedeau vapoarele pregătindu-se să ridice ancora, pe când altele se întorceau obosite în radă.

După o oră și ceva mi s-a făcut frig și m-am refugiat într-un pub din apropierea falezei. O tavernă cu specific de fado, bineînțeles, ce putea fi mai nimerit acolo? Nu puteam să-mi desprind privirea de ocean. Mă atrăgea, ca un magnet. Sau ca presentimentul unui miracol. Acolo unde se termina pontonul, putea la fel de bine să fie sfârșitul tuturor lucrurilor. În ziua în care am aflat că pământul e rotund și se învârteste cu o viteză amețitoare sub picioarele mele, mi-am imaginat două capete care se leagă perfect. N-aveau de ales, nu-i așa? Nu aveam pe atunci noțiunea clară de început și sfârșit, poate că și acum sunt puțin confuz în privința lor. Îmi plăcea să cred că poți ajunge într-un punct în care marginile își